List 51. **NOVICE** Tečaj XXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrtleta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 19. decembra 1866.

Gospodarske stvari.

Današnji stan gozdov. *)

Po vsi Evropi, razun Rusov, tožijo, da lesa zmanjkuje in da se je zeló podražil. Na Dunaji, postavimo, je veljal prvo četrt tega stoletja seženj drv za kurjavo 4—6 gold. in so o draginji govorili; zdaj je prišel na 32 gold. Pri nas se je pred 40 leti hrast kupil za 5—8 dvajsetic, kakoršen zdaj veljá 18—20 gld. itd. Tako po vseh krajih strašno raste cena lesa, ki pred sto leti in prej ni skorej nobene cene imel, in strah nas obhaja le misliti, kaj da še bo, posebno ker se še nismo navadili z lesom bolje gospodariti in varovati ga. Veliko gozdov je minulo, drugi so zeló redki, in kjer je še pred nekaj leti dovelj lesa bilo, tam so zdaj goličave ali pa polje; po druzih bolj gorkih krajih pa so iz hostnih gričev naredili vinogorice itd.; lesa je čedalje manj, potreba lesa pa čedalje veča.

Kaj je neki tega krivo? Tej zastavici ni težka uganjka.

Pomnoženje ljudstva. V sedanjem stoletji so se ljudstva po dolgem miru zeló pomnožila; nove družine in nove hiše so vstale, ki vse lesa potrebujejo in brez njega biti ne morejo. V primeri pa, kakor se ljudstva množijo in razširjajo in nova posestva, nove hiše, nova poslopja narejajo, ginejo gozdi.

Veliko fužin, velicih in majhnih kovačnic in plavžev in fabrik, in na zadnje še železnice požró v kratkem cele gozde.

Služnost gozdov ali servituti. Kar je toča za polje, to so servituti za gozde; kajti sekira grajščinska pa kmetova udriha po lesu, da se Bogu smili, kar največ more.

Toliko novih cest, ki so sicer velika dobrota deželi, polajša ljudém prodajo lesa v tuje kraje; saj vemo, koliko lepih hrastov je v kratkem od nas zginilo, tako, da so zdaj že prav redki, in jih za-se nimamo.

Sploh slabo gospodarstvo in potrata lesa. Po stari navadi se namreč *a)* pri podiranji dreves poškodovanje druzih dreves nič ne varuje; *b)* izbirajo se tudi za kurjavo najlepša in še rašča drevesa; za ostarična, kljukasta in zavita nihče ne mara; *c)* polena se delajo dolga, da jih pri kuhi pol brez potrebe zgorí; *d)* dostikrat gorí na ognjišču že celo uro, predno se kaj pristavi; *e)* za trske, kjer po kmetih ž njimi svetijo, se porabijo nerodno najlepša in najravnejša drevesca, hrastiči, breze in drugo, in groza je misliti, koliko jih po tej poti vsako leto mine, namesti da bi kake veje in vrhe, bolj brez škode, za kaj tacega rabili; *f)* veliko lesa potratimo za prazne reči, postavimo, za mlaje; *g)* veliko lesa zgnjije, sperí, strohní po sami zanikrnosti; *h)* veliko lesa gré za plotove in za ograje, kjer brž strohní, namesti da bi si naredili žive meje, ki dolgo trpé; *i)* za kole v vinogradih puščajo, kar je najbolj moč dolge kole, da trtam senco delajo in trohné, namesti da bi kratke delali in bi eden za dva, tri zalegel. Neznano veliko mladega lesa mine vsako leto za vinograde brez prave potrebe; *k)* živina, ki jo po hostah pasejo, vès novi zarod popolnoma objé in končá, in se s tem komaj enkrat ali dvakrat najé.

Kebri, gosenice nektera leta veliko lesa končajo ali pa vsaj v rašči zadržujejo in ga ostaričijo.

Še vedna neskrbnost za novo zaredbo lesa v izsekanih gozdih, in zanemarjenje umnega oskrbovanja gozdov.

Vse to in drugo pomaga les in gozde zatirati. Ali les ne doraste v treh mesecih, kakor konoplje; torej se taka potrata in neskrbnost pri sedanjih večih petrebah brž pozná in čuti.

Nismo sicer še ravno na koncu s svojim lesom, in iz tujih dežel ga še ne bomo precej potrebovali; pa zadnji čas je izbuditi se, svojo staro navado zapustiti, in lesa ne le bolj varovati, ampak tudi za nov zarod skrbeti.

Dajo se zanemarjeni gozdi v boljši stan djati; dá se tudi pri veči sedanji potrebi toliko lesa, kolikor ga potrebujemo, prihraniti in privarovati, če hočemo poslušati um in pamet, in si to tako važno reč bolj k srcu vzeti in gozde oskrbovati.

Pa kaj je storiti, da pridemo na bolje?

Naj se gozdne postave, ki so dobre in potrebne, zvesto spolnujejo, da se bo les po umnosti in potrebi sekal, ne pa po volji nevednih, lakomnih in hamlastih ljudí tratil in zatiral, in naj se pomisli, da zdaj že les ne gré več le v posamezno, ampak tudi v občno deželno gospodarstvo.

Naj posestniki gozdov rašči les varjejo, in naj za kurjavo bolj dostojni ali sicer za drugo rabo nekazni les rabijo in prodajajo.

Naj redke ali izsekane prostore v gozdih ali z mladimi drevesci obsadé, ali pa s semenom obsejejo, da prazni ne ostanejo, po izgledu Angležev, ki namesti posekanega drevesa brž druzega posadé.

Naj se, posebno v mladih hostah, živina ne pase, ki v malih urah neizrečeno škodo naredí, ker mlado drevje brž objé in končá.

Naj kmetiški gospodarji v svojih hostah sami po umnosti odkazujejo, kaj in kako naj se seka, da škode ne bo; ker nevednim poslom in veči del tudi druzim ljudem ni veliko mar škode, ki jo storé.

Naj iz gozdov iztrebijo krevljasti, dostali, nekazni les, da bo kazno drevje brž in lepše rastlo, in da ne bo ostaričilo.

*) Gledé na razprave kranjskega deželnega zbora poslednji teden priobčujemo ta poduk. Vred.

Naj se ne grabi vsako leto listje po navadnem kraji, da se bo lesu gnojilo.

Naj vsak pri sebi pomanjša, kolikor more, potrebo lesa; posebno pa naj gospodarji gledajo, da se pri kurjavi in sicer nič ne potrati, in da se tudi sicer lesa nič po nepotrebnem ne spridi.

Naj se zaredé žive meje, ki so lepše in trdnejše od sklanega ali zdrobljenega lesa, da ne bo treba vsako leto graditi in lesa tratiti in zatirati.

Naj se za kole nasadí dovelj dobrih vrb ali akacij, ki naglo rastejo, lepo, dolgo in trdno kolje dajo, namesti hrastovega, kostanjevega in druzega lesa, in naj se v vinogradih po izgledu nemških dežel raji rabi bolj kratko kolje, da ga bo manj treba, in da ga manj strohní, tudi trtam, ki solnce ljubijo, manj sence dela, in naj ga v jeseni po trgatvi pod streho spravijo, da bo dalje trpelo; ker pozimi ne bo gnjilo, in trte bodo polegle in manj pozeble.

Ker se premog in šota nahajata sèm ter tjè, in ju je obojega pod zemljo veliko več, kakor smo dozdaj mislili, naj se ondi, kjer se lahko dobita, ki veliko vročine dasta, namesti lesa za kurjavo obrneta.

Po tem takem se bo vsako leto silno veliko lesa prihranilo in lepo zredilo, in gozdi bodo kmalu v boljšem stanu.

Občinske stvari.

Okrajni zbori na Štajarskem. *)

(Dalje.)

Taki zbori, kakor smo je opisali zadnjikrat, delovali bodo odsihmal, po eden v vsakem okraji namesti cesarske okrajne uradnije; dovoljeno je pa tudi, da se jih več napravi po deželnih postavah. Dokazano je tudi bilo zadnjikrat, kako važne so njihove naloge, tedaj bo tudi ravno tako važno, da se delo zaupa pravim možem. Zatoraj podam

nekaj vrstic o volitvah.

Tudi o okrajnih zborih moremo Slovenci reči, da nismo dobili po postavi one veljave, ki nam gré; al kaj bi pomagalo, sedaj postavo presojevati? Delati moramo, da si ohranimo saj toliko prostora, kolikor se dá pridobiti po živem delu.

Okrajni zbor bo sestavljen iz 24—36 poslancev, ki se izberejo:

a) od posestnikov velikih zemljišč;
b) od posestnikov velikih obrtnij ali kupčij (oboje se mora tako razumeti, da se posestvo imenuje veliko, ako plačuje saj 60 gld. štibre na leto);
c) od mest in trgov okraja;
d) od vesí okraja.

Vsak oddelek teh volivcev izvoli četrti del okrajnih poslancev. Res težko, in pri prvi volitvi skoro nemogoče bo Slovencem v svoji lastni zemlji po tej postavi večino doseči v okrajnih zborih. Če hočemo tedaj saj nekaj opraviti, morajo se zbirati v vsakem okraji rodoljubi ali koj sedaj ali saj takrat, ko bodo izdelani in razglašeni od vladinih uradnikov zapisniki volivcev vsakega oddelka. To delo se mora v vsakem okraji posebej opraviti, in vsak okraj mora svoj poseben volilen odbor imeti, ker je popolnoma nemogoče, da bi en odbor delal za vso slovensko deželo na Štajarskem; nikoli ne bi mogel poznati tak odbor dosti vrednih mož v vsakem okraji. Dober pa je nasvet iz Maribora, da bi vsak volilni odbor vsakega okraja naznanil po „Novicah“ in po „Slovencu“ svoje predloge za volitve, pa ne le po časnikih, temoč tudi na druge načine je bo treba naznanjevati.

Volilni odbor bo tedaj imel pretehtati prvič posestnike velikih zemljišč. Kar se tiče teh, ni nam treba obupati, zakaj, skrbljeno je za to, da imamo v vsakem okraji saj nekoliko slovenskih kmetov, ki plačujejo 60 gold. letne štibre. Teh se bo treba najbolj držati, in skrbeti, da bodo izvoljeni; domoljubnih grajščakov premalo poznam na slovenskem Štajarskem. Če pa ne bi bili sposobni taki kmetje, naj si izvolijo druge sposobne in domoljubne poslance, ker prosto je vsakemu oddelku volilcev, izvoliti si kogar koli za poslanca, če ima le sposobnosti za občinskega odbornika v tem okraji. Sploh se bo moralo tudi gledati, da bo kolikor mogoče izvoljenih na sedežu okrajne uradnije doma ali saj ne daleč od tega sedeža, ker se ne morejo lehko udeležiti vsake seje oddaljeni poslanci. Pri tem se ne bodo smeli pozabiti sposobni in domoljubni duhovniki, uradniki, zdravniki, advokati, notarji itd., akoravno tisti po naši postavi nimajo v nobenem oddelku volilne pravice posebej, če niso po naključbi člani kakošnega volilnega oddelka, na primer: dekan ni volivec za okrajni zbor, če ne plačuje 60 gld. štibre od vživane in lastne zemlje. Zdravnik, čeravno trojni doktor, tudi ni volivec, če ni morebiti po naključbi tudi posestnik tolike lastníne, da plačuje 60 gold. štibre. Vendar pa smejo ti gospodje biti izvoljeni, tedaj, izvolimo je, če so sposobni!

Za volitve drugega oddelka, namreč posestnikov velikih obrtnij in kupčij, ne bo se dalo po mojih mislih od slovenske národne stranke dosti opraviti. Tedaj tudi ne vem kaj splošnega nasvetovati. Če bodo med temi volivci tù in tam sposobni narodni možje, naj se storí za njih volitev, kolikor je mogoče.

V tretjem oddelku bodo volili mesta in trgi. Število poslancev se mora razdeliti med nje v vsakem okraji po razmeri prebivalcev vsakega mesta in trga, pa tako, da izvoli vsako mesto in vsaki trg po mogočosti saj enega poslanca. Tisti poslanci bodo izvoljeni v vsakem mestu in trgu posebej od mestnega ali trškega odbora. Za te volitve se tedaj ne more drugače skrbeti, nego če se nagovarjajo in prepričajo mestni in trški zastopniki, da izvolijo tega ali unega sposobnega moža.

Najbolj važen za nas Slovence je četrti oddelek, namreč vesí. Tam je pri nas toliko tisoč duš, kolikor je na primer posamesnih velikih obrtnikov in kupcev v vsakem okraji; tedaj tisoč kmečkih duš veljá toliko, kolikor veljá en sam véliki obrtnik ali kupec. Lepa razmera za nas! Četrti oddelek izvoli svoje okrajne poslance po svojih občinskih županih, po večih občinah se izvolijo še drugi volivci po razmeri; al vendar se sme reči, da imajo naši župani oblast v rokah, okrajne poslance, to je, njih četrtino izvoliti. Tù je treba dobrega nauka, da ne bomo naših Lohningerjev in Feyrer-jev še tudi izvolili za okrajne poslance. Menda se bo dalo nekaj opraviti, če se zbirajo ti volivci (župani) saj enok pred volitvijo, in če se zmenijo, koga hočejo izvoliti. Takega predtečnega zbora bo treba v vsakem okraji, ako nočemo biti prenagljeni pri volitvah.

Postava navaja še druge primerljeje, kaj je namreč treba storiti, če ni toliko volivcev pri posestnikih velikih zemljišč, ali obrtnij in kupčij, kolikor poslancev bi moralo biti od njih izvoljenih; prišla so že tudi razjasnila od c. k. namestnije in od deželnega odbora o nekterih manj razumljivih §§. volilne postave; vse to bode moral dobro pogledati volilni odbor, ali bo mogel kaj rabiti v svojem okraji ali ne. (Kon. prih.)

---

*) Vsakrat dobro došlo! Lepo prosimo. Več pismeno. Vred.

Državno-pravne stvari.

Avstrija bodi vsem narodom prava mati!

„Quidquid agis, prudenter agas, et respice finem“ — ali po domače: „bodi previden v svojih delih, ter gledaj, da se ti dobro izide.“

Za Avstrijo so nastopili tako pomenljivi časi, da bi morala vedno v mislih imeti zgoraj navedene svarilne besede starih Rimljanov. — Ravno tako kakor za Avstrijo je pa tudi nam avstrijskim Slovanom v političnem obziru največe pozornosti treba; kajti črni oblaki nam pogled v prihodnost zakrivajo. Brezdno vidimo odprto, v ktero se utegne narodnost naša pogrezniti; vprašanje je velevažno: ali nas bode vlada htela rešiti pogube? Ne bode dolgo, pa bomo videli, kaj je visoka vlada sklenila, ali, da me vsakdo razume: ali bode vlada Avstrijo celotno ohranila ali jo bode mar na magjarsko in nemško polovico razkrojila (tako razkrojenje se zove dvalizem). V celotni Avstrii naša slovanska narodnost nikakor ni v taki nevarnosti, kakoršna nam od dvalizma preti, zatoraj se moramo za celotno Avstrijo poganjati, dokler celotni Avstrii dvanajsta ura ne odbije! — Če pomislimo, da imajo pri visoki vladi najbolj Nemci in Magjari veljavnost; če beremo, kaj se zahteva v deželnem zboru v Peštu in kaj se je v deželnih zborih na Dunaji, v Gradcu, v Brnu itd. govorilo, mora nam res vsa nada v boljšo prihodnost zeló vpasti, ker niti Velikonemci niti Magjari nočejo od národne enakopravnosti Slovanov nič vedeti. Velikonemci zahtevajo za vse dežele, ktere ne spadajo k ogerski kroni, ožji državni zbor na Dunaji, Magjari pa hočejo vsem deželam in narodom ogerske krone in Erdeljcem v Peštu zapovedovati. — V kratkem času so se Nemci in Magjari porazumeli, da le na ta način morejo z uspehom nad slovanskimi narodi gospodovati, da se Avstrija na dva kosa razcepi ter da se nekaj Slovanov iz Dunaja, nekaj pa iz Pešta o svoji narodnosti gospoduje — „divide et impera!“ — Velikonemci in Magjari so o nas Slovanih sodbo že sklenili; Bog ne daj še vladinega podpisa, kajti konec bi bil potem vseh besedí. Ista nevarnost, ktera po takem preti narodnosti Slovanom, mora zediniti vse avstrijske Slovane, da se skupno v bran postavijo skupnim protivnikom, — to mora biti slovansk program. — Noben drug narod na vsem svetu nima že od nekdaj tako trdovratnih protivnikov kakor mi slovanski Avstrijani; za noben drug narod se ne puli toliko narodov, kakor za nas uboge avstrijske Slovane: Nemec, Magjar, Talijan, vsak bi se nas rad polastil ter nas v svojo narodnost potopil. Čeravno je prav žalostno to, vendar nam more biti živ dokaz, da tujci umejo našo telesno čvrstost in duševno zmožnost dobro ceniti; — le-te naše telesne in duševne zmožnosti so pa tudi vzrok, da nam protivni narodi mnoge zapreke delajo, da bi se mi národno ne izobrazili in ne okrepčali; oni nas hočejo potujčiti, da bi nas potem na svojo korist upotrebovali. Ako nas drugi narodi (se vé da ne naravnost) zarad naših zmožnosti dobro vedó ceniti, dasiravno nas pred svetom grdijo in zaničujejo, ob enem nas pa po vsi sili sebi prisvojiti skušajo; zakaj bi se tedaj mi sami po svoji vrednosti ne cenili? V nevarnih časih smo pokazali, da mi Slovani hočemo zvesti ostati Avstrijani, dasiravno se nam od nemške in magjarske straní podtikuje, da se le na naše sorodne brate na izhodu oziramo. Al tega naj nikar ne Nemci ne Magjari od nas ne pričakujejo, da bodemo ž njimi potegnili, ako bi uni si veliko Nemčijo zidali, ti pa samostojno državo svetu pokazali*), in bi po takem Avstrija razpadla. *) Zato kličemo visoki vladi o važnem tem trenutku: Quidquid agis, prudenter agas et respice finem!

Iz Buda-Pešta.

*) Tako je govoril magjarski poslanec Boltižar Horvat, privrženec Deakov, v deželnem zboru 1. decembra 1866.

*) Angležki časnik „Times“ je te dni svaril avstrijsko vlado, naj nikar ne dopustí dvalizma, rokoč: Ako dunajska vlada dá Magjarom, kar zahtevajo, razruši Avstrijo, Ogerske pa vendar ne bo zidala.

*

Slovstvene stvari.

Vabilo družbe sv. Mohora za leto 1867.

Z novim letom se prične osmo leto družbine delavnosti po novi osnovi; zató vabi družbin odbor vse Slovence brez razločka stanú, spôla in starosti, da stopijo čedalje v večem številu (letos jih je bilo že 3980) v družbo sv. Mohora; posebno pa prosi vse dekanijske in farne predstojnike, da blagovolijo družbo svojim faranom iz nova priporočiti in za-njo prav obilno udov nabrati. Prejeli bodo družniki prihodnje leto: „Življenje svetnikov in svetnic Božjih“, slovečo Wiesemanovo pripovest „Fabiola“, gospodarsko delo „Umni vinorejec“, „Večernice“, „Koledarček za leto 1868“ in, če najde dosti podpore, še kake druge veče ali manjše bukve. Letnina iznaša samo 1 gold., dosmrtnina pa 15 gold. a. v.; sicer pa naj se blagovoljno pazi to-le:

1) Čas, do kterega se more za leto 1867 v družbo stopiti, je določen **do 31. majnika** prihodnjega leta, da se more potem brez mudnih spreminjav imenik brž v natis dati in vse bukve meseca julija razposlati; kdor se še le meseca junija ali pozneje oglasi, more za poslani denar samo toliko bukev dobiti, kakor po bukvarnicah ali pa ta znesek za prihodnje leto ostane.

2) Kjer koli je to le mogoče, naj se oglašajo čast. udje in tudi bukve prejemajo po čast. gg. dekanijskih in farnih predstojnikih, ker prizadevajo posamezne pošiljatve bukev veliko truda in tudi stroškov; kjer pa to vendar ni lahko mogoče, morejo bukve naravnost po pošti prejeti, samo da se za vsak paket, v kterem so bukve za manj ko šest udov, 15 nkr. za marko in druge stroške priloži; stroške za veče pakete družba sama plačuje.

3) Kdor prvič v družbo stopi, naj izrečno pové, da je nov družnik; vsakdo pa naj naznani mimo svojega stanovanja tudi faro in dekanijo, v ktero spada. Imena čast. družnikov naj se pošiljajo z denarjem vred (na oglasila brez denarjev se ne more ozir jemati), pod naslovom „Družba sv. Mohora“ v plačanih listih v Celovec vsaj do konca meseca majnika 1867.

Prečastita duhovščina in tudi drugi domorodci! bodite družbi tudi prihodnje leto z besedo in djanjem krepka podpora, da bo število družnikov čedalje bolj rastlo in po njih se množilo tudi število bukev, vsako leto izdanih!

V Celovcu 10. decembra 1866.

Družbin odbor.

Tristogodišnjica Nikole Zrinjskega v Zagrebu.

Iz Zagreba 28. novembra.

(Konec.)

Približal se je mrak; gospôda, ki je skoro do tega časa bila pri banketu, kakor tudi Sokolci, hité v kazališče, kjer se je ob šestih imel začeti koncert; zgrada bila je polna kakor prejšnji večer, na samem igrališču pa še v Zagrebu morebiti nikdar ni bilo toliko pevcev in pevk, kolikor ta večer; med zbori so peli velikansko lepo pesem „jetnikov“ iz Beethovenovega „Fidelia“;

banda z orkestrom pa igrala je dve overturi, kterih je eno zložil Lisinski, drugo J. David.

Že za časa koncerta sijalo je mesto od tisočnih tisoč lampic in sveč po oknih gotovo vsake hiše. Ljudjé, ki Zagreb že dolgo poznajo, pravili so, da še ni bil nikdar v takem morji umetne svetlobe. Bilo je mnogo transparentov, med kterimi je posebno pri uni na realki, predstavljajoč našega tristogodišnjaka in vernega mu tovarša Juranića; dodani napis glasil se je tako-le:

Osvječeni slavom Tvojom
Neumrli oj viteže
Hrvatah potomstvo danas
S duhom tvojim zaprisiže:
Primjer će nam tvoj preslavni
Uviek put i vodja biti,
Kako valja za svoj narod
Isti život položiti.

za tem uni na katoliškem semenišču sè sledečim napisom:

Romo sjajna i slavna Atino!
Svoju pjevat prestanite slavu
Joholo nad sve dizat glavu;
Kao da ste vi jedine majke,
Koji vole pasti i umrieti
Neg da puste rod si svoj zatrieti!

Vse to ogledavali so si po dovršenem koncertu tudi udje „Kola“ in Sokolci z lampioni in zastavami ter prevzvišenemu biskupu Strossmajer-u kot utemeljitelju vseučilišča napravili serenado, za ktero se je zahvalil milo in presrčno. Za tem pa se je v dvorani strelišča, kjer je bila slovesna večerja gostom na čast, zbralo do 250 oseb, med njimi vsi slovenski poslanci, ki so prišli v Zagreb, za tem dr. Hurban in Zlota, in med mnozimi druzimi domačimi tudi Šuhaj in Mrazović. Bilo je tù morebiti še več napitnic in govorov, kot pri banketu, in kar je pri tem bilo bolj na kritično sitice djano, to se je v streljani pod izvrstnim vodstvom stolaravnatelja g. Šenoa bolj naravnost govorilo v gladkih, rodoljubnih govorih, ki so, združeni s petjem, trajali skoro do zora. — Takošen je bil konec druzega dne in praznika velevažne tristogodišnjice, kteri je celó nebo premilo bilo.

V pondeljek — tretji dan svečanosti — pa je bilo od zora do mraka zeló neugodno vreme; lilo je neprenehoma. Vendar se je ob 11. uri zbralo dosti ljudi na Novem trgu, kteri se je po predlogu centralnega odbora danes imel prekrstiti na ime našega tristogodišnjaka. Prišla je deputacija mestnega, deželnega in centralnega odbora, vsaka sè svojim glavarjem. Mestni župan g. Frigan razložil je na kratko, kaj da pomeni ta prememba imena, ter se zahvali vsej gospôdi, ki je prišla na to svečanost; in za tem odredi, da panduri stare napise odtrgajo ter table (ploće) z novim imenom pribijejo. Banda zopet se oglasi, svira popotnico Zrinjo, zloženo po g. Švarcu. Koj od tod gré deputacija centralnega odbora k uzoritemu g. kardinalu, da mu se zahvali za lepo denarno podporo v ime te svečanosti, kakor tudi za to, da je razumevši narodne in državne zasluge našega junaka sam služil slovesno službo božjo. Opoldne poklonili so se gospodje Bleiweis, Toman, Costa, Svetec, Kapele, Razlag prevzvišenemu g. banu, kteri jih je prijazno sprejel, ter se potem podali k prevzvišenemu biskupu Strossmajer-u na obed, o kterem nam naši gostje niso môgli dosti dopovedati, kako radostne so jim bile nepozabljive te ure.

Na večer odrinil je veči del naših gostov v Ljubljano in na Štajarsko, le dr. Costa in dr. Toman in še nekteri drugi so ostali na slovesnem plesu v národnem domu, kjer je bilo toliko sveta in taka stiska, da kakoršne še menda ni bilo v teh prostorijah; en del veselega društva komaj je odrinil, ko je beli dan že polukal v plesišče, da vidi, ali še ni konca in kraja veselici in v svečanosti junaka Zrinjskega.

To vam je na kratko načrtano, kar smo te dni doživeli. Ne bojimo se, da bi nam izostali blagonosni nasledki te svetkovine, in posebno nasledki v narodnem zmislu. Ni dolgo, kar smo v raznih novinah brali prepir zavoljo slovenskega programa. Prava podlaga temu programu je le to, ako se slovenski in hrvaški narod zopet bliže primakneta, kakor je to bilo skoz toliko stoletij, ter ako se v tem vzajemnem razvitku spozná na obeh straneh, da jima je obema iti za enim ter istim ciljem, in da nobeden brez druzega v prihodnje niti na narodno-književnem niti na politiškem polji ne bo dosegel kaj zdatnega in stalnega. In tako naj bo vroča hvala našim narodnjakom, kteri so se udeležili zgodovinske te svečanosti in tako pokazali, da živo čutijo vzajemnost Slovencev in Hrvatov, kakor so jo čutili že preddedi naši, ko so leta 1408. pri Metliki, 1418. pri Radgoni, leta 1593. pri Sisku in tako dalje združeni kri prelivali v boji zoper skupnega sovražnika, — vroča hvala pa tudi Hrvatom, ki so tako ljubeznjivo sprejeli poverjenike slovenskega naroda. J. M.

Novice iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Pri poročevanji tistega odseka, ki je presojal delovanje deželnega odbora letošnje leto in kteremu je bil poročevalec dr. Costa, se je vnela živa razprava pri tistih točkah, kjer je omenjeni odsek zboru posebne predloge stavil. Med temi so bili najvažnejši ti-le: Odsek obžaluje, da se niso stvarile veče občine (srenje) ter misli, da je tega to krivo bilo, ker ljudstvo ni bilo zadosti podučeno. „Novice“ so sicer storile, kar so môgle in tudi nekteri c. kr. okrajni predstojniki so storili svojo dolžnost, a vsi ne. Al posebnega poduka je še treba v tem in vsem drugem, kar se tiče opravilstva županijskega; zato nasvetuje odsek, naj 1) deželni odbor po deželi razpošlje priporočilo za napravo velikih občin; 2) naj se dež. odbor pooblastí, da v soglasji s cesarsko vlado ukaže zedinjenje manjših občin v veliko, in 3) naj razpiše darilo od 200 gld. za najbolje slovenske bukve, ktere bi županom služile pri vseh opravilih njegovih in obsegale vse za kranjsko deželo veljavne postave, ki jih občinski glavarji vedeti morajo, zraven pa tudi izglede (formulare) zapisnikov, kako se delajo in rešujejo vloge itd. Rokopis take knjige naj se pošlje deželnemu odboru do 1. majnika prihodnjega leta. — Na te predloge prvi odgovorí ces. deželni glavár in pravi, da podučiti soseske je bila naloga ces. okrajnih gospósk, ki so za to dobile ostre ukaze, in večidel so gosposke tudi storile o tem svojo dolžnost. Al nektere male soseske so bile trdovratne o tem, da hočejo samosvojne ostati; druge ne poznajo koristi večih občin; še druge so napačno mislile, ako se združijo z drugimi, da zgubijo kak dohodek, ki ga imajo od lova (jage) v najem danega itd. Da se izdá podučna knjiga županom, to je dobro in potrebno; neki izvedenec je že tudi spisal take bukve. — Po tem poprime deželni odbornik Dežman besedo, rekoč, da tudi obširen poduk bi nikakor ne bil stvaril večih občin, dokler se nektere soseske držé sebičnih vodíl. Pričakovali smo, da povsod dobimo veče občine, ker maloktera soseska ima svoje premoženje in bi tedaj ne bilo treba strahú, da kaj zgubijo, ker nič nimajo. Al zmotili smo se. Dalje pa se bojé nekteri velicega opravila, ki ga jim bode ces. gosposka iz svojega področja oddala; vzlasti se bojé policijskega delovanja. Zato tudi vprihodnje podučevanje dež. odbora ne bode

veliko koristilo napravi večih občin; druga in velika ovira pa je ta, da vlada ne dovoli, da bi se katasterske občine smele raztrgati in bi se soseske samo po farah vredile, kar bi gotovo na vsako stran najbolje bilo. Želeti je, da po odseku omenjeni opravilnik pride na dan in da v to pripomore deželni zaklad z darilom; al deželni odbor ne more izdatelj biti; to se mora prepustiti zasebni (privatni) obrtnii. Treba bi pa tudi bilo, da je taka knjiga prav po domače pisana in da se ne nahajajo nerazumljivi izrazi v nji, kakor na priliko „področje" za „Wirkungskreis" itd. Ako hočemo zavest občine izbuditi, treba, da njen materijalni (denarni) stan krepčamo, in to bi se zgodilo, ako bi na priliko občine, kterim so po odpravi servitutov došli gozdi v last, te občinske gozde dobro oskrbovale, ne pa, da župan z odborniki svojimi gré v gozd in podira les po svoji lastni dobičkarii. Trebalo bi po takem že zdaj, da se takemu, soseskam škodljivemu delovanju v okom pride. — Sedaj se oglasi dr. Toman ter (slovenski) pravi, da mu je dolžnost zagovarjati odsekove predloge, ker je bil v tem odseku; govorim — pravi — pa slovenski, če tudi se ne smem nadjati taiste milosti od gosp. poročnika za oficijelni časnik, ktero zahteva občinstvo, ktero zahteva pravica za deželni jezik.*) Gosp. Dežman ne more trditi, da ne bomo s podukom nič opravili, ker še skušnje nimamo, da bi ga bil deželni odbor podučeval. Znano je, da se naše ljudstvo rado podučuje. Naj le deželni odbor stopi s kako knjigo pred naše ljudstvo, pa se bode prepričal! Čem bolj so bile občine podučene po okrajnih gosposkah, tem veče so se naredile občine. Dokaz temu je, da veliki okraj kranjski ne šteje 30 ali 27 občin, ampak le 12! Al od predstojnikov okrajnih ne smemo vsega pričakovati, ker ta je za veče, uni za manjše občine. Treba tedaj, da pristopi še drug element — in ta je deželni odbor, da on podučuje ljudstvo po celi deželi. Najbolje bi bilo, da bi se po poti ukaza napravljale veče občine, kakor so pod Francozom bile. Če so takrat hasnile, kako da bi sedaj ne? Narod naš bo deželnemu odboru raje verjel kakor posamnemu pisatelju. Kar se tiče borštev, je g. Dežman v deželnem odboru imel priliko, tak predlog staviti, kakor ga jez morebiti še v tem zboru stavim, da se ustanové kantonski borštnarji, kakor so že bili v l. 1820—1830. Borštna postava je mrtva, dokler kantonske gosposke nimajo organov, ki pazijo na ravnanje z borštmi, posebno kar se tiče lastinarjev. Sicer pa je malo občin, ki imajo boršte v lasti. Sploh to, kar se tiče borštev, ne spada v današnjo razpravo; tedaj je g. Dežmanovo nasvetovanje danes odveč. Ostanimo pri stvari, ki je tù v prevdarek dana sl. deželnemu zboru, da se namreč izdá našemu ljudstvu neobhodno potrebna knjiga, in da mu ne damo prilike za pritožbo, da mu je nismo hotli dati. (Dobro!) — Poslanec Svetec razlaga, da beseda „področje" ni tako neznana, kakor g. Dežman misli, ker jo „Novice" in drugi listi rabijo navadno; sicer je beseda dobra in lahko razumljiva. Da ni vsem županom znana, tega ne tajim; al vprašam, koliko nemških besedí pa tudi nemškim županom ni znanih, ki stojé v občinski postavi? Tudi odsek je dobro vedel, da občine nimajo premoženja in je to tudi v sporočilu povedal; ali ne vem, kako bi odsek občinam mogel pomagati do premoženja? Zakaj deželni odbor ni povedal potov, po kterih občine dosežejo premoženje? Ako je res, da občine slabo gospodarijo z gozdi, zakaj je deželni odbor to prezrl in ni o tem nič govoril v svojem sporočilu? Vzlasti pa se s tem skladati ne moremo, da bi poduk prepuščali zasebni obrtnii. Ako bi to veljalo, po tem bi tudi država in cerkev morala poduk prepuščati zasebni obrtnii. Da je poduk edina pot, po kteri se ljudstvo duševno in materijalno povzdigne, o tem je menda ves svet edinih misli. — Poslanec Zagorec zagovarja potrebo tacih podučnih bukev posebno za majhne občine, ktere so se zdaj ustanovile, in da se take bukve po ceni dobivajo. Treba pa je, da se te bukve izdajo v slovenskem jeziku, ker je županov in druzih ljudí dokaj, kteri dobro in lepo slovenski brati in pisati znajo, nemškega jezika pa ne razumejo ali celó malo. — Ko so si Dežman, Svetec in dr. Toman še odvrnili nekoliko razjasnilnih besedí, poprime poročevalec dr. Costa besedo ter pravi, da odsek, nasvetovaje poduk občinam, nikakor ni mislil, da bi bil kak razglas deželnega odbora odpihnil male občine. Tudi bi bila prenapeta misel, ako bi se reklo, da vsakemu okrajnemu predstojniku je mar za velike občine. Vlada se ne more krivičiti zavoljo tega; saj se predstojnik okrajni tako ali tako odtegne lahko vpljivu vladinemu; dekreti in predpisi ne segajo vselej v osebne razmere. Tudi volja odsekova ni ta, da bi deželni odbor zmiraj in zmiraj pridigoval občinam; al v tako važni zadevi kakor je ustanovljenje občin, bil bi vpljiv dež. odbor vendar važen; zato naj sl. zbor sprejme odsekov predlog: naj še sedaj poskusi deželni zbor se obrniti do ljudstva. Kar se tiče nasvetovane knjige, je moje mnenje to, da spis je in ostane pisateljevo delo in tako pride tudi na svetlo; odgovornost deželnega odbora sega le tako deleč, da ne bode dal darila takemu spisu, ki ne spolnuje predpisanih pogojev. Zato od konca do kraja zagovarjam odsekove predloge, in da je beseda zastran razpisa podučne knjige popolnoma jasna, dodajam le dostavek onemu predlogu: „in rokopis naj plača deželni zaklad." Konečno se moram zoperstaviti nekterim opazkam Dežmanovim. On pravi, da enkrat hvalisamo kmete naše, da so omikani in nezaostali za druzimi narodi, drugikrat pa hočemo, da jih deželni odbor vodi na vajetu. Jez mislim, da unega naša stranka nikoli ni rekla; naša stranka le to trdi, da naš kmet, kar se tiče dobre glave, dobre volje in značaja, se more meriti z vsacim narodom. (Dobro!) Ali žalibog, da naš narod še ni dostojno omikan zato, ker se omikati ni mogel. Pa tudi omikani narodi, kteri so gotovo na viši stopnji, kakor nemški Avstrijanci, na pr. Francozi in Angleži, imajo za županijska opravila take podučne opravilnike. Zato ni sramota, ako pravimo, da tudi kranjski narod takih knjig potrebuje. Ne, da bi deželni odbor moral narod voditi na vajetu; al to je treba, da v važnih rečéh možato in krepko govorí z ljudstvom. (Dobro!) — Prvi predlog odsekov je prišel potem na glasovanje in bil je enoglasno sprejet. O 2. razdelku odsekovega predloga se poslanec baron Schloissnigg ustavlja zoper to, da bi se soseske silile v združbo veliko, ter pravi, da sila je zoper zdatno avtonomijo (samoupravstvo) in zoper zdatno svobodo, ktero vendar vsi želimo. Sedaj pa hočemo, da bi se občine morale v veče občine; to je, rahlo rečeno, liberalno silstvo! Da bi po predlogu odsekovem deželni zbor moral tako silstvo potrditi, ki ga je deželni odbor doprinesel s pomočjo vladino, je pa tudi nevarno, ker zbor utegne podreti, kar je zidal odbor. — Poročevalec dr. Costa razjasni odsekov predlog s tem, da ta predlog veljá le takrat, kadar po §. 88 občine ne opravljajo svojih opravil vzlasti izročenega področja tako, kakor je na blagor občini treba. Po takem tedaj ta predlog ni nevaren. — Pri glasovanji je bil odsekov predlog z večino 2 glasov sprejet.

Zastran 3. razdelka (podučne knjige) nasvetuje Dežman popravo besed odsekovega predloga, ki jo

*) S to opazko po pravici graja govornik sporočila „Laib. Ztg.", ktera slovenskih govorov celó ne ali tako na kratko omenuje, da je podoba, da jih referent ali ne razume ali pa prezira.

tudi poročevalec dr. Costa v imenu odsekovem potrdi. Predlog ta je bil potem enoglasno sprejet. —

Odsekov predlog zastran vredbe skupnih cestnih okrajev ni prišel v obravnavo, ker je Dežman v imenu deželnega odbora napovedal, da še te dni pride osnova cestne postave zboru v razpravo. — Taisto je bilo s predlogom zastran 25% doklade na vžitni davek.

Odsek dalje obžaluje, da je prizadevanje deželnega zbora zastran polajšave vojaške priprege brez vspeha ostalo, in stavi predlog, naj si zbor pridržuje, ponoviti prošnjo, da priprega za vojaščino ne ostane butara deželi, ampak da se ta butara odloží na državo, ker vojaščina ni deželna, ampak državna stvar. Dr. Zupan razjasnuje odsekov predlog s tem, da deželni odbor ni rekel, da ne bo več poskusil prošnje za odvrnitev tega bremena od dežele. Potem se odsekov predlog sprejme.

5. oddelek odsekovega sporočila je povdarjal potrebo, da deželni odbor skrbí za to, da se ne zamudí čas, ob kterem ima dežela pravico, da zahteva povračilo deželnega premoženja. — To stvar pa je dovoljno rešilo pismo gosp. deželnega poglavarja, v kterem c. k. državni minister z odpisom od 28. novembra t. l. zagotovlja, da se deželnemu zboru ni bati zastaranja njihove zahteve. Sè živo zadovoljnostjo je zbor sprejel to zagotovilo. — V 6. oddelku obžaluje odsek, da vlada ne pustí gospodarstva s tistim premoženjem iz svojih rók, ktero gré za zboljšanje zemljiščinega obdelovanja. Pri tej priliki dr. Tóman povdarja skrb, ktero naj bi vlada imela tudi za dobro gospodarstvo državnih borštov, in med drugim pravi: Meni je že lansko leto in tudi letos in sicer od cesarskih borštnarjev rečeno bilo, da se s postonjskimi grajščinskimi boršti tako slabo ravna, da ko na enej strani skrbijo umni gospodarji, da bi se Kras oplodil in z drevjem zasadil, se na drugej strani zopet Kras poteguje noter v deželo! (Živi klici: res je! res je!) Če so ti boršti še državni, ali ne, tega ne vem gotovo; meni se dozdeva, da so zastavljeni nacijonalnej banki. Tudi ne vem, kdo tako nemílo z boršti ravna, ali država, ali nacijonalna banka na Dunaji, ali kdo drug. Na vsaki načín mora imeti vlada v obče, pa tudi deželna vlada veliko in pazljivo skrb, da se spolnujejo borštne postave tudi nasproti takemu lastniku, bodi si državi, bodi si nacijonalnej banki! Kaj pomaga sicer, ako borštnarsko društvo skrbi za Kras, ki je moral pokazati svoja kamnitna rebra, ko ste mu vzeli mogočna Roma in ponosna Venecija njegove lepe boršte za svoje brodove; kaj pomaga, ako se to društvo trudi in poganja, da odvrne Kraškim posestnikom in sploh deželi veliko škodo? (Dobro! pravo! resnično!) Zdi se mi važno, da o tem položaji deželnej vladi vprašanja stavim: Kaj jej je znano od tega? Ali so jej kaj poročile kantonske gosposke? Jeli temu početju kakšna kazen naložena bila? Ali deželna vlada želi kaj storiti za to, da se deželna kultura in borštna postava na grajščinskih postonjskih borštih ne rani tako? Če bi pa deželna vlada ne hotela dati odgovora, sem storil vsaj to, da sem reč izustil, ktera mora pozorno storiti vlado. (Živa pohvala.) — Deželni svetovalec g. Roth odgovori na to vprašanje, da vladi ni znano pokončevanje postonjskih gozdov, pa bode pozvedela to reč. (Dal. prih.)

Deželni zbor hrvaški. — Alea jacta est — osnovana je adresa zoper dvalizem! Čujte, kaj se je godilo v zagrebškem zboru 12. dne t. m.? Odbor, ki ga je zbor izvolil, da osnuje adreso, in kteremu je prevzvišeni biskup Strossmajer bil predsednik, gospod Mrazović pa poročevalec, je danes zboru predložil svoje delo. Avstrija — tako se glasí med drugim osnovana adresa — je po bitki v Kraljevem Gradcu sama svoja postala in to v veliko tolažbo vseh dežel, ki jih je tuji element — nemški in italijanski — pogoltniti hotel. Životvorna državna podlaga more sedaj biti zgodovinsko pravo, pravo narodno, pravo jezika. Nasproti Ogerski se vstopa adresa na §. 42. od zbora 1861. leta; gledé pa na vso državo avstrijsko zahteva adresa popolno državopravno samostojnost trojedne kraljevine. Adresa priznava skupne zadeve vseh avstrijskih dežel, za ktere naj se ustvari skupni zástop tako, kakor ga osnujejo skupaj zástopi vseh dežel. Adresa zahteva poroštvo, da ne prevaguje en faktor; ob enem naj se po zakonu izreče odgovornost državne vlade; za vès zástop naj je le ena zbornica. Februarski patent, ker se ne dá zediniti s temi pravili, adresa zametuje. Ker zbor od nobene točke ne odstopi, zato se dotična postava ne bode od besede do besede poprej izdelala, dokler se celokupnost zemlje trojedne kraljevine z Dalmacijo in vojaško krajino ne dopòlni in odgovornost deželne vlade ne uresniči. Al vsega tega ne pričakuje deželni zbor od sedanje vlade, ktera ne vé, kako narod misli, ktere pa tudi narod ne razume, ker vidi, da prezira želje naroda, ji ni mar za to, kar zástop sklene in ker posluša ljudí, ki so nasprotniki narodnega prava. — Da zbor hrvaški sprejme po veliki večini to adreso, je neki gotovo, ker med 116 glasovi je tej adresini osnovi zagotovljenih 99. Bogović in Stojanović sta napravila nasprotna predloga. Že v saboto je imela v razpravo priti adresa; al ker je dr. Stojanović kričal, da „to bi bilo nasilje“, je dr. Šram storil predlog, kterega je tudi biskup Strossmajer zagovarjal, da se razprava odloží do pondeljka; zbor je sprejel ta predlog in tako je predvčerajnim prišla adresina debata na vrsto. — Zagotoviti moramo poslance trojedne kraljevine, da je izvrstna adresa vzbudila nepopisljivo radost po vseh slovenskih okrajnah in se po pravici čestita odboru, ki jo je složil, in zboru, ki jo bode sprejel s toliko večino! Ta hrvaška adresa, vzajemna s praško, bode trd klin zabila v oholo zahtevanje magjarsko, ki vidi le samo sebe, in prezira vse ostale narode avstrijske in Avstrijo samo. Ona odkritosrčno razodeva rane, po kterih boleha država, pa je polna pravega avstrijskega, lojalnega duhá.

Iz deželnega zbora ogerskega. — Kako se bomo iz homatij iskopali, v ktere nas je enostranska politika zanesla, to je danes kaj imenitno vprašanje vsacega vrnega Avstrijana! — Dunajska vlada je do sedaj Magjarom vedno vèč moči pripuščala; sedaj smo pa že tako dalječ, da Deakova stranka kar na ravnost tirja vse, kar se v ogerskih postavah leta 1848. nahaja. — Kolikor se da soditi, Magjare same groza obhaja, kam jih bode njihova dalekosegajoča politika privedla. — Magjari so jedno najpoglavitnejših dogodeb v svojej politiki prezrli, namreč neogibljivi propad Turčije; oni so namirjali sè svojim „magyarorszag-om“ od tatranskih gorá do črnega morja; kako se njim bode takova politika dovršila, pokaže nam morebiti že prihodnja spomlad. — Omeniti moram, da je kaj pomenljivo za peštanski deželni zbor, da sicer mala, vendar pa le cela stranka rumunskih národnih zastopnikov iz Erdeljskega se do sedaj še ni na sedanjem deželnem zboru v Peštu prikazala. Ne manj pomenljivo za Magjare je tudi to, da odličnejši poslanci srbske národnosti iz Banata ali celó niso prišli v sedanji deželni zbor, ali pa se Deakovcem kakor tudi levičnikom ne pridružujejo, z jedno besedo: oni molčé, naj se godi karkoli! — Zanimivo je to, da je naj več levičnikov unkraj Tise (na levem bregu) domá; od tam je tudi Tisza Koloman, vodja levičnikov. Naj pa nikar nikdo ne misli, da je med levičniki in Deakovci kak važen razloček, — Deakovo stranko je volja, v obravnavah o

vzajemnih državnih zadevah nadaljevati, predno se magjarsko ministerstvo na noge postavi; stranka Tiszova (levičniki) pa tako dolgo neče z dunajsko vlado dalje mešetariti, dokler Ogersko nima svojega madjarskega ministerstva; — to je ves razloček med obema strankama; levičniki kakor Deakovci imajo ravno isti cilj pred očmí; levičniki gredo po ravni poti naprej, Deakovci pa ovinke delajo, kakor je uže od nekdaj navada od birokratov, kterih je dosti veliko število med stranko Deakovo, stranka leva pa le neodvisne može magjarskega naroda šteje. — Novemu ministru Beust-u so Magjari močno naklonjeni, posebno odkar se za gotovo pripoveduje, da je baron Beust največ pripomogel kraljevemu reskriptu od 17. novembra; tudi Magjari sploh mislijo, da bode Beust največ razločil, da se kar najbrzeje magjarsko ministerstvo ustanovi, in to, predno magjarski deželni zbor vojsko, posrednje davke, državne dolgove in posojila za vzajemno-državne zadeve priznava, ker tega tudi Deakova stranka neče, da bi te reči vzajemno-državne bili. — Deakova poslanica (adresa) do kralja ima med druzimi rečmi tudi to zahtevati, da naj se vsem političnim pregnancem dovoli, da se smejo brez kazni domu vrniti. Po takem bi prišel tudi Košut. — Da bi le grških in slovanskih nepokojev na Turškem ne bilo, gotovo bi Magjari veliko lože dihali; ali to njim radost njihove zmage nad dunajsko vlado močno kalí, da se na Turškem za prihodnjo spomlad takove reči pripravljajo, ktere bi magjarsko ministerstvo in veliki „magyar orszag“ lehko za dur postavile. — Chi vivrá verrá! —

Iz štajarskega deželnega zbora. — O adresi sta govorila — in možato govorila — tudi gospoda Herman in dr. Razlag; naj iz njunih govorov posnamemo to, kar sta govorila zoper dvalistično adreso.

Dež. poslanec g. Herman je blizo tako-le govoril: „Nesreča za Avstrijo je bila njena véliko-nemška politika. Avstriji ni naloga, Nemčiji in Prusiji braniti, da iz sebe naredite, kar morete. Vlada je iskala vpliva v tujih deželah zato, da je mogla tlačiti svoje narode, ko bi bila vendar imela izobraževati svoja ljudstva, da bi bila ž njimi ustavljala se tujim. Zato je v svojih deželah germanizovala, kolikor je mogla, in Avstrijo pripravljala za Nemčijo. Najštevilniše in najzvestejše národe je vlada pustila napadati Nemcem, Magjarom in Lahom; žalila je domače narode, s tem pa tudi tujcem ni ustregla, kajti podlaga jej niste bili resnica in človečnost. Avstrija je po takem morala premagana biti pri Kraljevem gradcu. — Nemci so pisali in vpili za nemško zvezo in nemško razcepljenje, in tudi Vaša adresa, gospôda, solze toči na grobu nemškega razcepa. Hoteli so, da bi avstrijski Slovani šli v Frankobrod, kjer je imela pokopana biti njihova národnost. Ako bi bila Avstrija v poslednji vojski zmôgla, morali bi bili Slovani izseliti se (nepokoj! oho!). Ako bi se bilo sè slavjansko krvjo ustanovila Vélika nemčija, godilo bi se bilo Slovanom tako, kakor oslu, ki mora za ljubo imeti slamo, da-si tudi je mrvo vozil v hlev. Toda previdnost božja čuje; podlaga niste bili resnica in človečnost, zato je morala premagana biti napačna nemško-avstrijska stvar, zmagati pa prava národna nemška, laška in slavjanska. Gospoda moja! Adresina osnova sedanje ministerstvo dolži dvojne vojske. Al to po krivici. Te vojski so vpleli oni nemški državniki in prejšnji ministri, ktere je državni zbor tako gorko podpiral v njihovi politiki. Po dolgem tavanji v tujih deželah in po mnogih zmotah je Avstrija vendar enkrat našla samá sebe, in to je koristna stran zadnje vojske. Komur je Avstrija pretesna, srečna pot mu v Frankobrod! Mi mu je ne branimo. — Vlada naj spoštuje národno idejo; naše stoletje je stoletje národnosti tako, kakor je bila nekdaj verska ideja. Žalostno je in sramotno, da mora narod v 19. stoletji pri omikani vladi beračiti za narodnost svojo; žalostno in sramotno je, da jim je ni že davnej pripoznala in dala! Avstrija ni spoznala národnosti, in to je bilo národom na véliko škodo, Nemcem pa na sramoto. Mir, o kterem adresa govori, da je zginil izmed avstrijskih narodov, sicer ni bil koristen, in vendar so ga motili le oní, ki zraven sebe ne trpé drugih narodov. Oni bi radi imeli, da bi Slavjani prav mirni bili, zato, da bi si na njihovih grobéh delali prihodnje svoje načrte. Avstriji ni namen, da bi različne svoje narode prelila v Nemce ali Magjare, ampak ta, da vse izobražuje; njej ni namen, narod po narodu v strahu držati, sicer bodo narodne prizadeve z novo močjo na dan stopile. Nemčija in Italija ste pokazali, koliko moč v sebi ima národna ideja. — Evropa se je v zahodu postarala, in Slavjanom je previdnost božja dala poklic, pomladiti njegovo strohnelo omiko. Nevarnih in razjedajočih idej, o kterih govori adresa, naj njeni osnovatelji iščejo v svojem taboru, ondi jih najdejo (oho! nepokoj!). — Osnovana adresa zahteva, da se zopet vpelje ustava in da Njega Veličanstvo zapustí pot, ktero je nastopilo z manifestom 20. septembra. Kaj pa naj bi se zopet vpeljalo? Ali morda februarska ustava? O tem adresa nič ne omeni. Znano je, da so osnovatelji te adrese sami že zavrgli februarsko ustavo, saj v nekterih njenih delih. To je gotovo znamnje, da se ta ustava tudi po njih mislih ne dá izpeljati in da je potreben bil 20. september. Po kakem načinu naj se torej ustava zopet vpelje? Po samovoljni poti? To gotovo ne. Ali po poti porazumljenja? Gotovo. Prav to pa zahteva manifest 20. septembra; torej meni ni jasno, kaj prav za prav zahteva adresa; meni se le toliko zdi, da so osnovatelji te adrese zašli v labirint, iz kterega zastonj iščejo pota. Kaj druzega pomenja vaša zveza z Magjari, kakor zatiranje slavjanskih národov? Po svetu trobite: „Nemci, složite se!“ kakor da bi bili v kaki nevarnosti. Nikdo ne misli Nemcem kriviti lasú. Vas žene huda vest; vi mislite, da bodo Slavjani z vami tako delali, kakor ste vi delali ž njimi; vi se bojite tekmanja, bojite se, da vas ne bi izdramili z lenobe, vi se bojite za svoje gospostvo! Vi centralisti in dvalisti, suhoparna je vaša svoboda, suhoparen vaš liberalizem, kakor jesenska sapa, ki šumi med suhim listjem. — Edina zdrava državna forma v Avstriji je federalizem: on daje vsem enake pravice, on krepčá posamne dele in po posamnih delih celoto. Enakopravni hočemo biti okoli krone; državi hočemo dati, kar je njenega, deželam pa, kar je njihovega. Mi o adresi, ki ni nič druzega kakor napad na druge narode, in ktera le zahteva, da bi vlada Magjarom dovolila vse, ne stavimo nobenega predloga; priložili jej pa bodemo, ako bo treba, svoj poseben glas“.

Tudi dr. Razlag je poprijel besedo blizo tako-le: „V septemberskem manifestu je izrečena visoka misel, naj se vsa Avstrija utrdi na podlagi resnice, prava in pravice, ne pa iz domišljave in sile. Da se ta visoka cesarjeva misel izpelje, treba je velikih mož, treba je primernega časa. Meni ni namen, preiskavati, ali so možje sedanje vlade kos svoji nalogi, vendar pa rečem to, da njihovo delovanje ni brez vsega vspeha, kakor si adresa prizadeva, dokazati nam. Adresa trdi, da je mir med narodi izginil tudi ondi, kjer je bil, in sicer zato, ker je bila ustavljena februarska ustava. Ta izrek gotovo meri na nas Slovence notranje Avstrije, ki smo jedro cesarstva. Kaj mar zahtevamo Slovenci? Mi zahtevamo, da dobimo to, kar vi, naši nemški deželni bratje, že imate. Vi tega tudi nimate od vselej. Imeli ste v šolah in uradnijah latinski jezik, tega še ni sto

let. Bolje se vam je zdelo, da se vpelje domači nemški jezik, in tako vi zdaj imate nemške šole, nemške uradnike, sodnike in odvetnike, to vse je pri vas národno. Gospoda moja, prav to tudi mi zahtevamo, in sicer nič več, nič manj. Bog obvari, da bi kedaj zahtevali, da bi se vam za uradnike dali Magjari, Lahi ali Slovenci, ki bi ne znali nemški govoriti z vami. Mi zahtevamo take šole, kakoršne vi že imate. Ne verjamem, da bi se zarad tega moglo reči o nas, da kalimo mir. V adresi berem: „Magjarom naj se vsa njihova ustava zopet podeli". Ustava ogerska, ktero tako silno zahtevate, živela je že 1848. leta. Nam vsem pa — saj nismo otroci — je zgodovina onega časa v žalostnem spominu; znan nam je nasledek madjarske vstaje; znano nam je, kaj so Hrvatje in Slavonci storili za državo: zdaj pa vi hočete, da se oni, ki so morda tudi nas rešili magjarske ošabnosti, kaznujejo s tem, da se brez pogoja v roke dadé Magjarom, s kterimi imajo enake pravice in enako ustavo! — Dvalizem že po besednem pomenu strinja v sebi želje in prizadevanje po dvojem, razdvojenost pa nikdar ne pelje do edinosti! — Dr. Rechbauer je rekel, da se tudi avstrijski Slovani zarotujejo, da se hočejo utrditi in složiti, n. pr. Čehi z Moravani in Šlezijani. Slovenci in Dalmatinci s Hrvati. Toda on je pozabil, da so to vse avstrijske pokrajine. Te zveze se vendar ne dajo primerjati onim, ktere nam je on nasvetoval; on je govoril o tujih deželah, mi govorimo le o avstrijskih deželah, in v tem je velik razloček. Zadnja vojska je Avstrijo Avstriji nazaj dala, da svoje moči obrača le avstrijskim namenom. Avstrija ni niti nemška, niti slavjanska, niti magjarska, Avstrija je avstrijska (dobro! dobro!), zavolj tega vsem narodom podajamo bratovsko roko, da pogina rešimo cesarstvo v nevarnem trenutku, ko mu mrtvaški petje doni iz Pešta. — Vi zahtevate le zastopstvo dežel takraj Litave; s tem ste torej slovó dali širjemu drž. zboru in februarski ustavi. Ako hočete vi na svojo roko delati poskušnje, ktere nasvetujete v svoji adresi, prosimo vas, imejte ozir na to, da bodete, ko zopet pride nesreča nad Avstrijo, zahtevali tudi naše premoženje in našo kri! — Pravilo državnega prava, ktero naj bi imel pred očmi vsak narod, je: „Nil de nobis sine nobis" (to je, „nič o nas brez nas"). Vi v svoji adresi pa očitno izrekate: Avstrija naj si le s svojimi nemškimi državljani zida državno poslopje. Vi prezirate vse druge narode v Avstrii ravno tako, kakor na Štajarskem nočete videti Slovencev. (Nepokoj.) Mi se resno in trdno držimo načel oktoberske diplome in septemberskega manifesta ter se nadjamo, da se nam pot svobodnega porazumljenja kmalu spremení v pot svobode. Še sem vam dolžan razjasnila v imenu svojega naroda. Mi zahtevamo edino to, da nam bode mogoče, v pravem miru in v pravi slogi živeti s svojimi nemškimi deželnimi brati in veseliti se ž njimi blagoslovilne omike. (Dobro!) Prosim pa pomisliti, da smo danes Italii na mejo pomaknjeni. Kdor pozná zemljepisno lego in kdor vé, da že zdaj v Fioricah nameravajo na Trst, Gorico, Istro, Dalmacijo in nektere dele kranjske; kdor vé, da bodo za prihodnje laške vojske in za ogerske ustaje vojskine trume teptale naše polje, to bode morda potrdil naše želje in prizadeve po močni organizacii, ki nam na eni strani pripušča, da se med nami razvija svoboda in omika, na eni pa nas krepčá zoper zunanje napade. Le v združbi z našimi jugoslovanskimi brati in z vrlimi Tiroljci smemo brez strahú gledati prihodnosti v očí. Dr. Rechbauer ne bi torej imel meni očitati bil tega, da sem bil v Zagrebu pri Zrinjevi svetkovini; Zagreb ni niti Lipsik, niti Stutgart, niti Weimar, niti Frankobrod! (Všečnost med poslušalci.)

Dopisi.

Maribor. — V nedeljo 23. dne t. m. zvečer ob 7. uri bode v naši čitalnici občen zbor, a) da se za preteklo polletje račun položí, b) da se izvoli odbor za prihodnje leto. Posvetovali se tudi bomo, je li bi v čast zunanjim odbornikom za Slomšekov spominek dne 16. januarja napravili večo „besedo." Beseda in tombola ostane, razun tega, kakor je v oznanilu naznanjeno.

Odbor.

Iz Maribora. (*Razglas.*) Gosp. odborniki za postavljanje Slomšekovega spominka vabijo se v sejo 16. januarja 1867 ob 3. uri popoldne v mariborsko čitalnico. *Načrt posvetovanje:*

1. Izvestje o dosedanjem delu in o računu, volitev pregledovalcev.
2. Ali bi se še nadalje nabiralo in kako?
3. Kako bi se dobila dostojna in lepa osnova za spominek?
4. Kako bi se pridobil sposoben prostor za spominek?

V Mariboru.

Za odbor:
Šuman.

Iz Rifenberka pri Gorici. — Zdaj smo dobili novega učitelja. Gospod Juh, ki je poprej v Kanalu učiteljeval, je pri nas, in tega smo želeli. Slišali smo namreč, da so Kanalci ž njim zadovoljni bili, in ko je bil konkurs odprt, pride k nam, priporočat se. Ker smo živo želeli, da bi dobili moža, kteri bi znal dobro orglati in bi bil tudi učitelj petja, zato se je ponudil, da pride prvo nedeljo sè svojimi kanalskimi pevci, in da pokaže, kaj zná, ter nasvetva, naj vsak izmed kompetentov tako storí, in potem naj izvolimo tega, kteri bo nam najbolj po volji. Res pride prvo nedeljo po takem pogovoru, in prav dobro dopade vsem, tudi s pevci smo bili prav zadovoljni. Govorica o njem je bila dobra, pokazal je, kaj da zná, slovensko tudi vrlo dobro govorí, tako, da smo se prepričali, da bode slovnico slovensko otrokom umel temeljito razlagati, tedaj smo se za-nj potezali, in bili so naši prvi možje pri konzistorii in pri c. kr. namestništvu v Trstu, da so podpirali to prošnjo. Zdaj je tukaj, pa dosti dela bo imel, ker je čez 200 otrok v šoli. To težko breme moramo mu zlajšati; to pa ni drugače mogoče, kakor za zdaj tako, da stariši pazijo na otroke. Velika skrb jim ima biti, da se otroci tudi domá učijo in da domá ponavljajo, kar so v šoli slišali. Tistim, kteri znajo že brati, morajo stariši lepih bukvic kupovati, da se bode deca precej prepričala, kako koristno da je čitanje (branje). Takošne bukvice se dobivajo pri gosp. Soharju in gosp. Paternoliju v Gorici, in so na pr. Praprotnikove povesti za mladino, pripovedke, ki jih izdaja društvo sv. Mohora itd., saj jih je dosti. Upamo po tem takem, da se bode lepa, čista slovenščina kmalu razširila med mladino in da bomo lepo petje večkrat slišali. Oboje nam Rifenberčanom zeló dopada. Dosti nas je vnetih Slovencev tukaj, in vsi prosimo županstva, naj se slovenščine dobro poprime, da pokažemo djansko, kar smo. Postave nam pripuščajo, da smemo c. kr. gosposkam slovensko dopisavati, časopisi vse občine k temu neprenehoma spodbadajo, začnimo tedaj brez odlašanja, in ne smemo po tem več nehati. Treba je, da stopimo v posest svojih pravic v imenu vsega naroda.*) Saj vemo po svojih pravdah, da gola pravica brez posesa malo veljá.

Rifenberški.

*) Mnogo županov se že lepo zaveda svojih národnih pravíc, ki so nam slovesno zagotovljene s prestola Njih Veličanstva; naj bi ti vrli možaki bili izgled vsem druzim županom. Zadnji čas je, da pokažemo, da je ta pravica tudi res potrebna.

Vred.

V Senožečah 11. grudna. **Б.** — Iz predvčerajšnje očitne srenjske seje Vam naznanim sledeče: Gosp. soseskini svetovalec poročeva, da pri tukajšnji c. kr. okrajni uradnii so pretekli torek gosp. župan Jože Zelen, gosp. odbornik Tomaž Doles in poročevalec obravnavo imeli, zastran zidanja nove kaplanije in šole, ker sedanja je v resnici po razlaganji pričujočega gospoda dekana Hicingerja in gospoda fajmoštra Pašič-a pretesna toliko učencem, kolikor učiteljem, in še posebno zato, ker soseskini učitelj gosp. Demšar želí vnovič stanovanje imeti v šolskem poslopji. Pri tej obravnavi so bili tudi pričujoči soseskini glavarji senadolske, dolenske in lažanske županije, in so zadovoljni s predlogom gosp. župana, naj se sedanje šolsko poslopje za farno kaplanijo nakupi, ter so še pristavili pogodbo, da se soseska senožeška vseh lastninskih pravic stare kaplanije (komunske hiše) na korist farne kaplanije odpové. Poročevalec pristopi k temu zahtevanju, in zahteva, da se sklep o tem predmetu v tej seji dovrši, ker prihodnji torek bo treba dati zanesljiv odlok. — Dalje je zahtevala gori omenjena slavna gosposka, da naša županija odloči, ako misli odstopiti soseskino hišo šolskega zaklada št. 169 za 700 gld. eni tržačanki, ktera je dolgo časa po dovršeni očitni dražbi ta znesek ponudila. Poročevalec nasvetuje, naj se soseskina hiša šolskega zaklada za gori omenjeni znesek na ime trga senožeškega kupi, ker $^6/_7$ navadnih letnih obresti je že s tem zagotovljenih, da se soseskine gasilnice pod to streho spravijo; dalje naj se tukaj nova šola in tudi IV. razred napravi. Predloga svetovalca Frfila sta bila sprejeta z 9 glasovi proti 3 — med nasprotniki sta bila 1 ali 2 glasa, čudo, tudi gosp. odbornik Demšar so močno povdarjali, da popravljanje hiše šolskega zaklada bo čez 7000 gold. prizadjalo — (to pa ni verjetno, ker pred nekimi leti, ko se je šolski zaklad intabuliral, je hiša cenjena bila na 8000 gld. in zidalca nekega Frühwirth-a, tržaškega trgovca, iz zlate Prage domá, je veliko več tisoč goldinarjev stala. Ob onem času, leta 1817., je še stal tukaj trd gričič, nerazrušljiva skala. Opeka pa, ktera izhaja iz zdaj zavoljo pomanjkanja drv opuščene imenitne opekarnice (cegelnice) senožeške v „vodnem dolu", je trdnejša, nego ktera si bodi novo pečena v tukajšnjem okraji). Župan g. Jože Zelen pristavi še, da tudi druge pod faro spadajoče županije o potrebi pripomorejo, da se napravi še 4. razred. — Ko ni bilo gosp. župana nazočega, so povedali gospod odbornik fajmošter Pašič, da premoženje šolskega zaklada leží v cesarski blagajnici (kasi) in šteje le 13.000 gld. v zaveznicah (državnih obligacijah) in okoli 3000 gld. v vtabuliranih pismih, tedaj skupaj 16.000 gld. Za šolske potrebe se pa na leto in dan izdá 1200 do 1300 gold., tedaj se očividno šolski zaklad niža, namesti da bi se vikšal. (Vsi so ostrmeli pri teh besedah, vedoč, da v tukajšnji šoli nista bila v djanji više nego 2 soseskina učitelja.) Zopet je na odru „šolski zaklad senožeškega trga" — bodo nekteri zavpili; al naj pogledajo lanske „Novice" stran 411... „Vsakemu je znano, da cerkev in šolski zalog nista srenjska reč, ampak tako imenovani „moralični osebi", ki ne morete svojeglavno gospodariti, ampak zavoljo imenitnejih rečí se z deželno vlado, z deželnim odborom in pa s konzistorijem posvetovati in po njunih nasvetih ravnati." — Danes je bil sklep omenjenih predmetov, in kakor slišim, so podpisali zapisnik pri tukajšnji c. k. uradnii imenovani soseskini glavarji. Za to si je pa naš rodoljubni župan gosp. Jože Zelen dosti prizadel, da se bode ta zavod napravil in imenoval: „glavna šola šolskega zaklada v Senožečah."

Iz Kranjskega. *(Volitev novih županov na dalje.)* Za župane so izvoljeni:

V okraji vrhniškem: na Vrhniki Dragotin Obreza, poštar in posestnik iz Vrhnike; v Borovnici Matevž Telban, posestnik iz Dulj; v Preserjih Andrej Petelin, posestnik iz gorenje Brezovice; v Horjulu Jernej Šuštaršič, posestnik iz Horjula; v Polhovem gradcu Janez Tomšič, posestnik iz Polhovega gradca; pri sv. Joštu Andrej Malavašič, posestnik iz Šent Jošta; v Črnem vrhu Janez Peternel, posestnik iz Črnega vrha; v Rovtah Janez Skvarče, posestnik iz Rovt.

V okraji trebanskem: v Trebnem Janez Mandlin, posestnik in orglarski mojster iz Trebnega; v Mirni Anton Böhm, grajščak v Griču; v véliki Loki Janez Zupančič, posestnik v Korenitki; v Doberničah Santo Treo, grajščak iz Male vasí; v Ajdovici Martin Kralj, posestnik iz Podlipe.

V okraji Kranjsko-gorskem: v bohinjski Beli Janez Pretnar, hišni posestnik in krčmar v bohinjski Beli; na Jesenicah Andrej Klančnik, posestnik in krčmar na Savi; v Dovji Andrej Vilman, posestnik v Dovji; v Kranjski gori Anton Hribar, posestnik in krčmar v Kranjski gori; v Ratečah Janez Erlah, posestnik iz Radeč; v Beli peči Tomaž Popodi, posestnik v Beli peči.

V okraji kočevskem: v Starem logu Janez Kikel iz Starega loga; v Polomu Anton Sigmund iz Poloma; v Gotenicah Jožef Weber iz Gotenic; v Kočevji Jožef Kren iz Kočevja; v Knežji lipi Andrej Laknar iz Knežje lipe; v Kočah Juri Grünseich iz Koč; v Kostelu Matija Žagar iz Podsten; v Lienfeldu Janez Tanke iz Dolge vasí (Krapfenfeld); v Srednji vasi Janez Peče iz Srednje vasí; v Mali gori Juri Perc iz Male gore; v Morovcu Janez Lozar iz Morovca; v Koprivniku Matija Wuhse iz Koprivnika; na Travi Jožef Rajšelj iz Trave; v gorenjem Mozlji Jožef Jonke iz Mozlja; v Osilnici Mihael Ozvald iz Osilnice; v Novih lazih Jožef Hoge iz Novih lazov; v Kočevski Reki Matija Verderber iz Kočevske Reke; v Dragi Janez Kovač iz Preske; v Črnem potoku Janez Jaklič iz Črnega potoka; v Tiefenbachu Janez Črne iz gorenjega Tiefenbacha, v Logu Peter Laknar iz Loga; v Nemški Loki Juri Jaklič iz Nemške Loke.

Iz Ljubljane. Njih c. k. apostolst. Veličanstvo je z lastnoročnim pismom od 10. dec. t. l. v priznanje izvrstne zvestobe in lojalnosti, vsestranske djanske podpore vladnih in vojaških naredeb, številnih djanj žrtovalnega domoljubja in ljubeznjive postrežbe ranjenih in bolnih vojakov v vojvodini Kranjski podelilo naslednja odlikovanja:

Viteški križ Leopoldovega reda:

Dragotin Wurzbach pl. Tannenberg, deželni glavar.

Red železne krone III. vrste:

Anton baron Zoiz-Edelsteinski, grajščak; Rudolf baron Apfaltrern, grajščak.

Viteški križ Franc-Jožefovega reda:

Dr. E. H. Costa, ljublj. mestni župan; dr. Janez Bleiweis, dež. odbornik; Tusent vitez Fichtenau, novomeški župan; J. Rot in Lašan, dež. vlade svetovalca; Janez Pajk, ljublj. okolice predstojnik; Jožef Derbič, predstojnik kranjskega okraja; Anton Globočnik, predstojnik postojnskega okraja; Leop. vitez Höffern-Saalfeld, predstojnik loškega okraja; Avg. Wurzbach, radoliškega okraja predstojnik, in Rajm. Videc, policijski komisar.

Zlati križ s krono za zasluge:

Vilj. vitez Fritsch, rud. urada komisar; Ferd. Mahr, kupčijske šole vodja; Andr. pl. Garcaroli,

postojnski župan; Alb. Kapus pl. Pihelštajnski, župan v Kamni gorici; dr. Adolf Eisl, železničin zdravnik; dr. Martin Razpet in dr. Mor. Gavster, c. k. okrajna zdravnika.

Zlati križ za zasluge:

Albert Samasa, hišni posestnik; Gust. Stedry, trgovec; baron Gusič, dež. vlade vajenec; Dragotin Demšar, tajnik senožeške občine; Luka Kovačič, tajnik postojnske občine; Jož. Tomic, železnič. ranocelnik; Andrej Gregorič, ljublj. mesta ranocelnik; Kučera, okrajni ranocelnik v Ratečah; Maks. Himer, železnič. ranocelnik v Postojni.

Sreberni križ za zasluge:

Marija Okornova.

Pismo najviše zadovoljnosti:

Mestna občina ljubljanska; ženska družba v Ljubljani zlasti predstojnica Zofija bar. Bachova; nemško telovadsko društvo ljubljansko; ženske družbe v Novem mestu, Trebnem, Radečah, Mokronogu, Kamniku, Tržiču in Idriji; Jernej Vidmar, knezoškof v Ljubljani; Vil. grof Wurmbrand; Oton baron Apfaltrern, c. kr. ključarja; dr. vitez Stöckl, vodja deželne bolnice; Vik. Langer pl. Podgorski, grajščak; France Zavrav, okrajni ranocelnik; pl. Beck, okrajni ranocelnik v Kamniku; gospé in gospodičine: Frančiška grofinja Stubenbergova, Antonija baronovka Codelijeva, Berta grofinja Wurmbrandova, Marija baronovka Zoizova, Klementina pl. Springensfeldova, pl. Sternfeldova, Lušinova, pl. Felsenbrunova, Ana Šaferjeva, Ana Čikova, pl. Wurzbachova, Celestina Šiferjeva, Dragot. Bleiweisova, Altmanova, Ana Češkova, Truksova, Perkova, Rozalija Mahrova; Vilelmina Pistorjeva, Ivana Jerajeva.

— V seji v pondeljek je bilo deželnemu zboru naznanjeno, da sme k večemu trajati do konca tega leta. — V tej seji je g. c. kr. deželni glavar odgovoril na interpelacijo zastran hranilnice, rekoč, da vlada ne bode potrdila novih pravil, ako se ne vjemajo z dotično postavo. — V tej seji je z 17 glasovi zoper 14 (poslanec Guttman se je zdržal glasovanja) padel predlog peticijskega odseka, po kterem je bilo nasvetovano, naj se — z ozirom na peticijo ljubljanske in kranjske občine — vprašanje zarad učnega jezika v ljudskih in srednjih šolah iznova vzame v prevdarek. Poročevalec Svetec je zagovarjal lanski Bleiweisov predlog iz vseh ozirov, še posebno pa iz pedagogičnega, dr. Toman iz političnega stališča; od poslancev, ki so nasproti glasovali ni nihče poprijel besede, in tako je bil predlog brez vse nasprotne debate z isto malo večino, kakor lani, pokopan, da — v prihodnjem zboru zopet pride na dnevni red.

— Še v 11. uri — kajti dnevi sedanjega deželnega zbora so šteti — je bila volitev dež. poslanca za kranjski in loški okraj 12. dne t. m. v Kranji. Izvoljen je vitez Höffern c. k. predstojnik loškega okraja. Blizo njega je bil grajšak Urbančič iz Predvora, z 28 glasovi; dr. Zupanec je dobil 6 glasov.

— Iz Zagreba pozvedamo gorupo novico, da je privrelo toliko magnatov (magjaronske stranke) v zbor deželni, da je mogoče, da ostane osnovana adresa v manjšini!

— Na telegram Matice in Čitalnice, poslan v nedeljo v Zagreb o svečanosti Jelačićevi, ste od centralnega odbora te družbi prejele sledeči telegram: *„Pozdrav primljen zahvalnostju; stojimo nepremično duhom zajednice slavjanske, duhom godine 1848: „jedan za sve, svi za jednoga“!*

— V nedeljo dopoldne ob 10. uri se bode v čitalnični dvorani delila obleka ubogim otrokom, ki so jo šivale milosrčne gospé in gospodičine. Hranilnica naša jim je danes v ta namen poslala še 50 gld. Hvala lepa! Dobrotniki in dobrotnice in v obče udje čitalničini se uljudno vabijo k delitvi. Dr. O.

— Véliki letni zbor čitalnice ljubljanske je vsled njenih pravil na dan sv. Štefana, dopoldne ob poli enajstih.

Vrednik „Novic“ v svojem imenu in v imenu rodovine in žlahte svoje prežalostnega srca naznanja smrt preljubega svojega očeta **Valentina**, ki so po dolgem bolehanji danes po noči, v 83. letu svoje starosti, mirno v Gospodu zaspali.

Nepozabljivega rajnega srčno priporočamo v blagi spomin prijatlom in znancem njegovim in svojim!

Listnica vredništva. Gosp. J. B. v T: Srčna zahvala! Pesmica dobro došla.

Zavoljo sv. praznikov pridejo prihodnje „Novice“ že v pondeljek popoldne na svitlo.

Kursi na Dunaji

18. decembra 1866. **v novem denarji.**

Državni zajemi ali posojila.	
5% obligacija od leta 1859 v novem dnar. po 100 g. g.	—.—
5% nar posojilo od l. 1854 „	61 50
5% metalike . . . . „	57.75
4½% „ . . . . „	55.65
4% „ . . . . „	49.50
3% „ . . . . „	41.00
2½% „ . . . . „	54.50
1% „ . . . . „	—.—
Obligacije zemlišn. odkupa. (po 100 gold.)	
5% doljno - avstrijanske g.	81.35
5% ogerske . . . . „	68.50
5% hrvaške in slovanske „	75.00
5% krajnske, štajarske, koroške, istrijanske . „	82.00
Državni zajemi z lotrijami.	
Zajem od leta 1860 . . . „	81.—
„ „ „ 1860 petink. „	88.25
„ „ „ 1839 . . . „	135.—
„ „ „ 1839 petink. „	134.25
5% narodni od leta 1854 „	75.25
Dohodkine oblg. iz Komo „	19.50

Druge obligacije z lotrijami.	
Kreditni lozi po g. 100 . g.	72.50
4½% Tržaški lozi po 100 „	108.00
5% Donavsko-parabrodski po g. 100 . . . „	81.50
Knez Esterhazy. po g. 40 „	—.—
Knez Salmovi po g. 40 „	27.50
Knez Palfyovi po g. 40 „	21.00
Knez Claryovi po g. 40 „	24.—
Knez St. Genoisovi po g. 40 „	23.50
Knez Windischgräz. po g. 20 „	16.50
Grof Waldsteinovi po g. 20 „	19.50
Grof Keglevičevi po g. 10 „	12.—
Budimski . . po g. 40 „	23.—
Denarji.	
Cesarske krone . . . g.	14.07
Cesarski cekini . . . „	6.17
Napoleondori 20 (frankov) „	10.44
Souvraindori . . . . „	10.09
Ruski imperiali . . . „	10.69
Pruski Fridrikdori . . „	9.06
Angležki souvraindori . „	10.09
Louisdori (nemški) . . „	—.—
Srebro (ažijo) . . . . „	129.—

Žitna cena

v Ljubljani 15. decembra 1866.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 30. — banaške 7 fl. 54. — turšice 3 fl. 96. — soršice 4 fl. 87. — reži 4 fl. —. — ječmena 2 fl. 70. — prosa 2 fl. 70. — ajde 3 fl. 20. — oves 1 fl. 70.

Loterijne srečke:

V Trstu 12. dec. 1866: **78. 28. 60. 64. 77.**

Prihodnje srečkanje v Trstu bo 21. decembra 1866.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.

Vom tiefsten Schmerze gebeugt geben die Unterzeichneten Nachricht von dem Hinscheiden ihres innigstgeliebten Gatten, beziehungsweise Vaters und Schwiegervaters, des Herrn

Valentin Pleiweis,

Handelsmannes und Realitäten-Besitzers in Laibach,

welcher nach Empfang der heiligen Sterbsakramente, heute am 18. d. M., um 1 Uhr Nachts, an der Lungenlähmung, im 83. Lebensjahre, selig im Herrn entschlafen ist.

Das Leichenbegängniss findet Donnerstag den 20. d. M., Nachmittags um 3 Uhr, vom Hause Nr. 307 am Hauptplatz, statt.

Die heiligen Seelenmessen werden in mehreren Kirchen gelesen werden.

Der theuere Verblichene wird dem frommen Andenken empfohlen.

Laibach den 18. Dezember 1866.

Magdalena Pleiweis, geborne Knafl.

Dr. Johann Pleiweis,
k. k. Professor und Landesausschuss.

Valentin Pleiweis,
Fabriksbesitzer.

Josef Pleiweis,
Handelsmann.

Franz Xav. Souvan,
Realitäten-Besitzer.

Caroline Pleiweis,
geb. Fellner.

Johanna Pleiweis,
geb. Kopecki.

Ernestine Pleiweis,
geb. Bučar.

Gedruckt bei J. Blasnik in Laibach.